

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Corpus Juris Canonici

Gregor <XIII., Papst>

M. DC. LXI. Coloniae Munatianaee, 1661

De Officio Legati. Titvlvs XXX.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62953](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-62953)

CAP. XLII.

Potestas partium delegatorum vel arbitratorum simpliciter dato- rum expirat per mortem unius.

Idem.

Vno delegatorum a vel arbitratorum (sicut propo- nis) rebus humanis exempto, eorum officium expi- ravit. Nisi aliud in delegatione aut compromisso sub- set expressum.

CAP. XLIII.

Delegatus Papa subdelegare potest, licet datus sit ex officio vel de partium consensu, vel cum clausula praelectionis, subdebet, quod si non omnes, tu cum alio exequatur, & cetera, hoc dicit, usque ad §. Is autem.

Idem.

Quoniam Apostolica sedes intendit providere nego- tiis, & non personis, quibus eadem committitur, si iudex tertius licet ex officio nostro, vel de adfensa partium pro communi a nobis datus eisdem, alii delega- tur vices suas (cum delegato a Principe id concedatur a iure) h delegario valchit ipsius. Idem quoque dicen- dum est, cum mandatur Episcopo, ut cum altero suorum conjudicum mandatum Apostolicum exequatur, & tunc sine subdelegato ab ipso Episcopo reliqui duo procedere non valebunt.

Is cui committitur negotium, ut personaliter exequatur, potest si partes consentiant, alteri subdelegare. Sicut in casibus hic expressu, hoc dicit, usq. ad §. Ceterum.

Is autem, cui injungitur ut personaliter negotium ex- equatur, potest (dummodo partes consentiant) hoc alii delegare. Praterquam si inquisitionem fieri, vel eccle- siis de prelati, vel aliis ministris provideri e mandate- mus, cum in his omnibus casibus industriam & fidem personae, cui talia committimus, eligere videamus.

Is cui committitur iudicium ministerium exequendum, non potest vices suas alteri committere, sicut in legato sedis Apostolicae. Et est textus notabilis, & multum allegatur. Ab. Sic.

Ceterum (salva legatorum sed. Apostol. auctoritate) nulli cui commissum fuerit predicare crucem, ex commu- nicare, vel absolvere aliquos, dispensare cum irregulari- bus, vel injungere poenitentias, licet hoc de cetero aliis demandare: quia non sibi iurisdictione, sed certum mini- sterium potius committitur in hac parte.

DE OFFICIO LEGATI.

TITVLVS XXX.

CAP. I.

Legatus Papa etiam per simplicem querelem adiri potest.

Alexander III. universis suffraganeis Cantua- rien. ecclesie.

Quia non ignoretis Cant. Archiepiscopum vo- bis non solum e Metropolitanico, sed etiam lega- tionis iure preesse: [i & infra.] Sane licet il- dem Archiepiscopus metropolitanico iure audire non debet causas de Episcopatus vestris, nisi per adpellationem deferantur ad eum: legationis tamen obtentu univer- sas f. quae per adpel. vel querimoniam perveniant ad su- am audientiam, audire potest & debet, sicut qui in pro- vincia sua vices nostras gerere comprobatur.

[i Mirabile factu est quod quidam vestrum seos audientes a severare presunt, quod idem Archiepiscopus nullam causam de Episcopatus vestris sine metropolitanico sine legationis iure debet audire.]

a Hunc textum intellige, cum facta est delegatio nominari personis, sicut si di quate, iuxta e. quoniam Abbas sup. sed. b Vid. la ju. & ibi Pet. de bal. part. & Cyn. Cde. iud. & Bart. in l. & quid. ff. de iurisd. om. iud. c mandamus, al. mandarent. d Cai. eod. tit. in l. comp. e metropolitico. f In reatu manuscr.

Ecc 5

145

causa dicitur licet (suggero mendacio impetrare fuisse- tum pro dicitur. l. l. (quae nobis est & dives) pauperem de dicitur in eis coram ipis (nisi confidunt, & coram quo parati essent ad exhibere justitiae complementum.) non debeant de iure per tales litteras conveniri, unde nulli iudicium interloquendo pronunciarunt se per cas- sum litteras procedere non debere: & infra. Demum.) hinc a partibus in quodam tanquam in arbitros taliter compromissum, quod si intra terminum in compromisso expressam causam non deciderent, partes ad eorumdem iudicium rediret examen. Verum arbitris causam intra terminum negligentibus terminare, dicti iudices iurisdictionem per formam compromissi huiusmodi re- sumpserunt: a quibus iidem se lentientes gravari, quod super his, super quibus ab eis fuerant absoluti, litigare compellabant eisdem, ad nostram audientiam adpella- tum. Ideoque mandamus, quatenus si effrita, revocetis iudicium.

CAP. XXXIX.

Arbitri electi ad causam revocantur, ad signant partibus termi- num ad probandum causam suspensam, & iudex recusatus compellit arbitrum ad causam faciendam.

Idem.

Visionis e causa contra iudicem assignata, non i- pte (qui forsitan provocatus obesset) sed arbitri potius causam quibus probatio est facienda, & ad quos omnia, que ad hanc articulum faciunt, pertinere noscuntur, possunt ad hoc terminum assignare: Ab ipso quoque iudice (cui fuerit iurisdictione, sic & cetera sine quibus expli- cit non potest, intelliguntur esse commissa) iidem ut conveniant, si discordes fuerint, in unam sententiam, vel sententiam concorditer advocent b, cum quo duo vel aliter eorum id faciat, sunt cogendi, ne huiusmodi occasione principalis negotium plus debito prorogetur.

CAP. XL.

Delegatus iurisdictione ad personas non expressas in rescripto, etiam si iurisdictione suspensa prorogari non potest.

Idem Abbas sanctae Genevese.

Delegatus iurisdictione ad personas non expressas in rescripto, etiam si iurisdictione suspensa prorogari non potest. Idem Abbas sanctae Genevese. hinc a partibus in quodam tanquam in arbitros taliter compromissum, quod si intra terminum in compromisso expressam causam non deciderent, partes ad eorumdem iudicium rediret examen. Verum arbitris causam intra terminum negligentibus terminare, dicti iudices iurisdictionem per formam compromissi huiusmodi re- sumpserunt: a quibus iidem se lentientes gravari, quod super his, super quibus ab eis fuerant absoluti, litigare compellabant eisdem, ad nostram audientiam adpella- tum. Ideoque mandamus, quatenus si effrita, revocetis iudicium.

CAP. XLI.

Magis ex. anni potest a quocumque dari delegatus. Idem in ma- gistrum, dummodo necesse sit consensus partium. Minor vero annus potest dari, nisi a Principe.

Idem.

Quia viginti annum peregeris f. dari potuit in vno huiusmodi delegatus. Ceterum constituto iudice matrem eisdem (nisi partes scienter consentirent in eo, qui annuam. transcendisset) facta delegatio ab ipso quatuor a Principe non tenet.

a Cuius mandatum refert Hostiensis, in sum. tit. de recus. §. quae sunt causa. b Item. Acta. in c. Legatus, de app. in §. & Pas- tor in c. cum iudic. infra. de app. d. b. Vide. Licet si unus ff. de iur. c. vide. Lang. in tract. de arb. & prorogatio. d. La- dom. e. vide. leg. ff. de eo quod cer. & Lami. & ibi Bar. C. de iur. qui pro quocumque tenent. f. vide. l. ff. de iur. & l. filius fa. ff. de iur. p. ff. de iudic.

CAP. II.

De causa specialiter delegata a Papa, legatus se intrinsece non possit.

Celestinus III. magistro Humberto.

Saduisti nobis a querere, utrum de causa, quam Salicis delegamus, alius qui sit generalis in provincia legatus, ante cognitionem vel postea cognoscere valeat, vel commissionis nostre processum, quem iudici delegato transmittimus, taliter impedire. Respondemus, quod cum mandatum speciale deroget generali, legatus commissionem alii factam specialiter impedire non potest: & si secundum formam mandati nostri sententia jam fuerit promulgata, non poterit ipse legatus (nisi super hoc mandatum specialiter receperit) eam quomodolibet irritare: ipsam tamen (si rationabiliter lata fuerit) confirmare valebit, & executioni demandare.

CAP. III.

Legatus etiam de latere ex generali legatione non potest transferre Episcopos, vel unam ecclesiam cathedralem alteri subicere, & alteri concedere ius primatiae, vel duos Episcopatus unire, vel unum dividere: excommunicatos tamen propter mansuam iniectionem in clericos, absolvere potest. h. d. cum c. seq.

Innocentius III. b. r. sancti Laurentii in Lucina Presbytero cardinali. sed. Apst. legato.

Nisi specialis illa dilectio, quam ad personam tuam habuimus & habemus, iustum motum animi nostri temperaret, pena docente, cognosceres, quantum d' excessivis, qui spreto canonico sanctionibus & consuetudine generali, motu proprio praesumptivisti Trojanum Episcopum de Trejana ecclesia ad Panormitanam de facto transferre.

CAP. IV.

Summatum fuit supra in cap. precedenti.

Idem eadem.

Quod e translationem: [1 & infra.] Licet in regno Sicilia generalis sit tibi commissio legatio, ad eam tamen sine speciali mandato nostro non debuisti manum extendere, quae in signum privilegii singularis sunt tantum summo Pontifici reservata: & si quaedam ex his, quae de speciali concessione sepe fuere legatis iudulata, ut illorum videlicet absolutorio, qui propter sacrilegas manuum iniectiones in clericos, incidunt in canonem promulgata sententia, videantur ex ipso legationis officio jam licere legatis: an existimas, quia vices nostras tanquam legato tibi commissum exequendas, quod Panorm. ecclesiam posses subicere Messan. ut illam praefeream isti concessio sibi privilegio primatiae? An putas eadem causa tibi licere, duos Episcopatus unire, vel unum dividere sine licentia speciali?

[1 Pontifex de Trojano Episcopatu ad Panormitanam metropolitam a se factam inobviamuratum habere, & utique non amaritudinis, sed relictudinis nos induxit, quia.]

CAP. V.

Ex quo legatus retulit causam Paps, illius definit esse iudex.

Idem Bonon. f. Episc. & M. capellano Subdiacono nostro.

Licet Tranen. canonici & ab initio dissentissent, tandem unanimiter consenserunt, G. fratrem Casinensem b. Abbas in Archiepiscopum eligentes, cuius electionem Portuensi Episcopo tunc legatus, examinari

a Cap. 1. eod. tit. in 2. compil. b Innocent. III. d. tit. & c. e. Cap. 3. eod. tit. in 3. compil. d. 9. item lex Italia. de publ. iud. infra. e. c. eod. tit. in 3. compil. pro unione vide cons. Trident. sess. 4. de reform. c. 13. f. Barcinensi. g. c. 3. eod. tit. in 3. compil. in quibusdams Tranen. legitur. h. al. Abbatem, & tunc dicit, G. fratrem Casinensem Abbatem.

precepit: [1 & infra.] Nuntius praefatus Calixtus nobis literas praesentavit, gravem contra nos legatum quem in omnia continentes, quod ubi quum electionem examinauerat, & eam ad notificationem examinis transmisserat, nuntius in diebus electionem eandem malitiose nimis examinare praesentavit. [2 & infra.] De concilio fratrum nostrorum electionem secundam, tanquam a non suo iudice factam, postquam negotium ad nostrum fuerat transmissum, censuimus irritam & inane.

[1 Ex examinationem reddidit in scriptis fieri debet in Archiepiscopis, n. mag. Petrachi nuntii cum suo puerulo ad sedem Apostolicam transmittend. literas quoque suas nuntio nostro dicitur Lassi. Abbas de prelatibus designatis, quos cum electionem omnium canonice subscipimus reddidit, & litteris suffraganeorum & papae, tres de canonice Trojanae sedis ab universo capitulo designatis, nobis humiliter petentes electionem canonice de persona idonea celebrari irritam. Apst. confirmari. Nos autem ad maiorem cautelam factis canonice iuramentum receptis, non a nobis caute, sed ipsi oblationem, & satisfactionem electionis, sine illi & nos auctoritate maxime diligenter. Interim serva.]

[2 Unde petatur per vos idem suffraganeos canonice oblationem inquiri, eorum praefatos super concilio Episcopos, & nos per vos intellexissimus ad ipsos.]

CAP. VI.

Legatus de latere caeteri non proficiat, nisi illi habeat praesentationem ab eiusdem clerici. h. d. & infra cap. multa.

Idem a sancti P. & sancti Leonis Abbatibus & R. Archiep. Tullen.

Dilectus filius b. R. Methensis canonice monachus, quod cum Franciscus Episcopus Apollin. legatus ecclesiam sancti Trudonis consuleret eodem the. Archi. ad quem illius ecclesia praesentata erat, afferens quod eodem inconsulto confectum esset, tunc a legato, canonice ipsum super eadem ecclesia praesentare praesumit. Cham igitur plus iuris habet in praesentatione praeterea, quam in praesentatione canonice praesentatione, si quando per Apollin. legatum eo inconsulto ecclesia concedatur: mandatum tenus dictum Archi. ut ab eius super hoc molestatione desistat, appella. re cogatis.

CAP. VII.

Legatus in pluribus locis potest in quibusdum locis jurisdictionem suam exercere: ut quod facta non in hoc explicare, hoc dicit, Panormi.

Idem Illustri Regi Francorum.

Novit d' ille, qui nihil ignorat: [1 & infra.] parte tua querimoniam accepimus, quod legatus esset certa ratione suspectus, extra territorium Francorum in terram tuam meridiciter secessisset, mulgavit: [2 & infra.] Tux magnifici exco. monachus, quod eum fines regni Francorum exco. monachus tamen fuerat terminos ius legationis regere, non solum in regno Francorum, sed in Vien. Lugdun. & in finit. provinciis in iustitiam sibi a nobis legationis civitatem suscepisset.

[1 Quod Regis sublimitati & infra. Nuper nos pro dil. fil. Vien. & Valther. missis, & postulatione illi. Decantans multipliciter honorare, sicut per ipsi patere in curacionis multipliciter honorare, sicut per ipsi patere in curacionis plenius patere. Ipsi autem in nostra & fructum ad nos sententia constituti contra eandem Card. ex parte tua quodammodo intendunt.

[2 Quis etiam in animam suam praesentavit & infra. a Sancti Apri. & sancti Leonis Abbatibus & magist. Archi. Tullensi. b Cap. 4. eod. tit. in 3. compil. c. 13. leg. ff. de conventionem. ff. quem admodum. sed. am. d. Cap. 1. in 3. compilat.

Eugenius Papa a.

Si sacerdos fiat t. pro certo aliquem esse reum alijus criminis, vel si confessus fuerit, & emendare noluerit, nisi iudicario ordine quis probare possit, non debet eum arguere nominatim, sed indeterminatè. Sicut dixit Christus: Vnus vestrum me traditurus est. Sed si ille, cui damnus illatum est, petierit iustitiam, potest excommunicare auctorem & damni, licet etiam ei confessus sit, sed tamen non nominatim potest eum removere à communione, licet sciat eum esse reum: quia non dicitur iudex scire, sed ut Deus: sed debet eum admonere ne se ingerat: quia nec Christus iudam à communione removit.

CAP. III.

Si ordinarius subiectus Episcopo profert in sibi subiectum iustam censuram ecclesiasticam, Episcopus illum servare debet, & illam sine satisfactione & conscientia profertis relaxare non debet.

Alexander III. Florentin. Episcopo.

Ubi e ab ecclesiarum prelati ecclesiastica sententia in malefiores aliquos promulgatur, rata debet & firma consistere, & usque ad dignam satisfactionem inviolabiliter observari. Quapropter mandamus, quatenus si quando plebanus sancti P. f. in clericos vel laicos parochianos suos interdicit vel excommunicationis sententiam rationabiliter tulerit, ipsum facias inviolabiliter observari, & eam sine congrua satisfactione, & absque eisdem plebani conscientia non relaxes.

CAP. IV.

Si ordinatio vacantis ecclesie etiam patronata ex iusta causa differtur, est ibi per Episcopum & Oeconomum ponendus.

Idem Cantuarien. Archiepiscopo & eius suffraganeis.

Ubi vos plerunque oportet ordinationem ecclesiarum differre, pro eo, quod quandoque personæ vobis minus idoneæ præsentantur, aut inter vos & præsentatores alia de causa radix dissensionis b. emergerit: [i. & infra.] Fraternitati vestræ mandamus, quatenus si quando in vacantibus ecclesiis, in quibus ecclesiastica persona præsentationem non habet, vel quia persona minus idoneæ præsentatur, vel alia de causa de iure personas non potueritis in eis instituire: appellatione remota ponatis Oeconomus, qui debeat fructus percipere, & eos aut in ecclesiarum utilitatem expendere, aut futuris personis fideliter reservare.

[i. Providendum nobis est, ne occasione huius dissensionis & scandali interum fructus illarum ecclesiarum depereant, aut ejus parochianis in spiritualibus gravia proveniant detrimenta. Inde est, quod.]

CAP. V.

Si constat ordinario, quod absolutus à Papa suppressus veram causam quare fuerat excommunicatus, debet illum remittere ad Papam. Si vero sibi non constat, est tamen sibi urgente suspensio contra eum, debet cogere eum se purgare.

Idem Cantuarien. Archiepiscopo.

Ex parte tua: [i. & infra.] Quia nos consuleret voluisti, utrum illorum absolutio teneat, qui occultatis excessibus, pro quibus excommunicati fuerant, absolutiois beneficium, per sedem Apostolicam, nomen, suæ excommunicationis causam aliam prætendentes? Taliter r. quod si ita tibi constituit,

a. al. Augustin. in concil. part. 30. cap. 55. Idem Neocæsariensis Episcopo. b. Cap. 6. eod. tit. in 1. compil. & post concil. Lateran. p. 30. cap. 55. c. ad rem. Matth. 23. Marc. 14. Luc. 22. Ioann. 13. d. Thom. 3. p. 2. art. 6. Sotus in 4. sent. dist. 22. q. 1. art. 6. e. C. 3. eod. tit. in 1. compil. & post concil. Later. p. 31. c. 7. f. Democratis. g. Cap. 7. eod. tit. in 1. compil. & post concil. Lateran. p. 35. cap. 27. h. emergit. i. cessante. k. Cap. 7. eod. tit. in 1. compil. & post concil. Later. p. 31. c. 7.

latere, quod tu eorum legatus & delegatus nostris super hoc negotio fueris, & quod post haec iudicium, nec per nos, nec per aliam partem ex parte nostra citatus ut iuris pareres, prædictam petenti iudicium recepisti iniquitatis cautionem iuramentaria relaxasti. Ceterum ad ea quæ contra legatum visperant, & tu respondimus, &.]

CAP. VIII.

Pro sine latere de latere, minor legatus executionem officii sui sustinere debet.

Gregorius IX. Patriarcha Hierosolymitano.

Ubi e. & infra. Fraternitati t. legationis officium in provincia tua duximus committendum, ita ut quodlibet si legatum ad partes illas de latere nostro impugnet destinari, executionem ipsius officii, quam tu legatus ipse sibi fuerit, pro sed. Apostol. reverentia omnino dimittas a.

CAP. IX.

Legatus non de latere, sed ratione persone extra provinciam sibi dicitur absolvere neque excommunicatos pro iniectione manuum in alios, nec etiam in provincia si tales excommunicati aliunde veniant. Legatus vero ratione dignitatis nullus tales absolvit, h. d. fundam. communiter intellectum.

Idem.

Communicatio pro iniectione manuum violenta, ecclesie Romanæ legati, qui de ipsius latere non mittuntur extra provinciam sibi commissam, vel ibidem si iniectioni manuum iniectiones illuc contingat aliunde venire. Et qui ecclesiarum suarum pretextu legationis sui vindicant dignitatem, etiam subditis (quamvis in provincia sua existentibus) beneficium absolutionis immittunt possunt. Nisi de speciali gratia illis & istis scriptis à sede Apostolica concedatur.

CAP. X.

Ubi e. legatus statuta etiam legatione finita, finitur tamen sui non jurisdictionis, citatio non præcessit.

Idem.

Ubi e. dubium esse volumus, quin legatorum sedis apostolicæ sit statuta edita in provincia sibi commissam de iurisdictione perpetua, licet eandem postmodum sint expressi. Sedus autem b. si causas duxerint delegandas e. a. aliquos, cum jurisdictione illorum expiret, si ante illorum dissolutionem horum citatio non præcessit.

DE OFFICIO IUDICIS ordinarii.

TITVLVS XXXI.

CAP. I.

Episcopi in suis diocesis possunt crimina inquirere, & punire, & cum quo fuerit notare breuiter seculari.

Ex synodo Ioannis Papa.

Pœnitentiæ & infra. Habeant igitur Episcopi singularium urbium in suis diocesis liberam potestatem aduiteria & scelerata inquirere, ut scilicet de peccatis & secundum quod canones censent, absque impedimento aliarum. Et cum opus fuerit publicum conuocent ecclesiam, non ad præiudicandum, sed potius ad ea, que Deo sunt placita, prosequendum.

CAP. II.

Ordinarius, qui sit non iudex vel homo, sed ut Deus, subditus est omnino reus, indeterminate poterit, sed non nominatim cum cogere non potest.

a. Vnde ante, multis magis. C. de sac. eccl. fac. l. 2. C. de re iud. b. reuoc. c. Vnde Leo. Cap. pro sua iurisd. & l. 3. C. de offi. prat. d. Cap. 1. ad. in 1. comp. Trident. conc. sess. 24. de reform. cap. 6. & Vid. Lampson. cum sit, de iurisd. omn. iud.